

Cauza C-292/92

**Ruth Hünermund și alții
împotriva
Landesapothekerkammer Baden-Württemberg**

(cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare,
formulată de Verwaltungsgerichtshof Baden-Württemberg)

„Libera circulație a mărfurilor – Produse parafarmaceutice
„Interdicție privind publicitatea în afara farmaciei”

HOTĂRÂREA CURȚII
15 decembrie 1993^{*}

În cauza C-292/92,

având drept obiect o cerere adresată Curții, în temeiul articolului 177 din Tratatul CEE, de către Verwaltungsgerichtshof Baden-Württemberg (Republica Federală Germania) pentru pronunțarea, în litigiul pendinte în fața acestei instanțe, între

**Ruth Hünermund,
Hermann Douglas,
Heinz Geyer,
Hermann Haake,
Hermann Hauer,
Georg-Dieter Heldmann,
Alexander von Hoffmeister,
Leo Kühler,
Martin Lochner,
Wolfgang Nöldner,
Hans Schneider,
Wolfgang Steffan,
Gerhard Talmon-Gross**

și

---

* Limba de procedură: germana.

Landesapothekerkammer Baden-Württemberg,

în prezența Vertreter des öffentlichen Interesses bei den Gerichten der allgemeinen Verwaltungsgerichtsbarkeit din Baden-Württemberg,

a unei hotărâri preliminare privind interpretarea articolelor 30 și 36 din Tratatul CEE,

CURTEA,

compusă din domnii O. Due, președinte, G. F. Mancini, J. C. Moitinho de Almeida, M. Díez de Velasco și D. A. O. Edward, președinți de cameră, C. N. Kakouris, R. Joliet, F. A. Schockweiler, G. C. Rodríguez Iglesias, F. Grévisse, M. Zuleeg, P. J. G. Kapteyn și J. L. Murray, judecători,

avocat general: domnul G. Tesauo

grefier: domnul H. von Holstein, grefier adjunct,

după examinarea observațiilor scrise prezentate:

— pentru domnul H. Douglas și alții, de către domnii A. Bach și F. Oesterle, avocați în Baroul din Stuttgart,

– pentru Landesapothekerkammer Baden-Württemberg, de către R. Zuck, avocat în Baroul din Stuttgart,

— pentru Vertreter des öffentlichen Interesses bei den Gerichten der allgemeinen Verwaltungsgerichtsbarkeit in Baden-Württemberg, de către H. Fliegau, Leitender Oberlandesanwalt pe lângă Vertreter des öffentlichen Interesses,

– pentru guvernul italian, de către profesorul L. Ferrari Bravo, șef al serviciului de contencios diplomatic din Ministerul Afacerilor Externe, asistat de către domnul I. M. Braglia, avvocato dello Stato, în calitate de agenți,

– pentru Comisia Comunităților Europene, de către domnul R. Wainwright, consilier juridic, și de către doamna A. Bardenhewer, membru al serviciului juridic, în calitate de agenți,

având în vedere raportul de ședință,

după ascultarea observațiilor orale ale domnului H. Douglas și ale altora, ale Landesapothekerkammer Baden-Württemberg, reprezentată de către R. Zuck și J. Pieck, avocat la Eschborn, ale Vertreter des öffentlichen Interesses bei den Gerichten der allgemeinen Verwaltungsgerichtsbarkeit in Baden-Württemberg, reprezentat de către domnul E. Birkert, Regierungsdirektor pe lângă Vertreter des öffentlichen Interesses, și ale Comisiei în ședința din 15 septembrie 1993,

după ascultarea concluziilor avocatului general prezentate în ședința din 27 octombrie 1993,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Prin ordonanța din 14 mai 1992, primită la Curte la 1 iulie 1992, Verwaltungsgerichtshof Baden-Württemberg a adresat, în temeiul articolului 177 din Tratatul CEE, o întrebare preliminară privind interpretarea articolelor 30 și 36 din tratat, pentru a aprecia compatibilitatea acestor dispoziții cu dispozițiile unei norme deontologice stabilite de Landesapothekerkammer Baden-Württemberg (Asociația Profesională a Farmaciștilor din landul Baden-Württemberg, denumită în continuare „asociație profesională”, care le interzice farmaciștilor practicanți din acest land să facă publicitate în afara farmaciei pentru produsele parafarmaceutice pe care sunt autorizați să le vândă.

2 Această întrebare a fost adresată în cadrul unui litigiu între un anumit număr de farmaciști din Land Baden-Württemberg și Asociația Profesională, în ceea ce privește legalitatea acestei norme deontologice.

3 Din dosarul primit la Curte reiese că articolul 10 considerentul 15 din Berufsordnung (Codul de conduită profesională) al asociației profesionale interzice „publicitatea excesivă” pentru produse, altele decât medicamente, care, potrivit dispozițiilor articolului 2 alineatul (4), coroborat cu articolul 25 din Apothekenbetriebsordnung (Regulamentul privind gestionarea farmaciilor), pot fi vândute în farmacie atât timp cât vânzarea lor nu afectează buna funcționare a acesteia. S-a constatat că această dispoziție a Berufsordnung interzice de fapt orice formă de publicitate în afara farmaciei pentru produsele parafarmaceutice.

4 Reclamanții din acțiunea principală, toți proprietari de farmacii din landul Baden-Württemberg în care se vând produse parafarmaceutice pe care ar vrea să le promoveze în afara farmaciei, au intentat proces la Verwaltungsgerichtshof Baden-Württemberg, împotriva asociației profesionale, cu scopul ca această interdicție privind publicitatea să nu fie declarată validă. În fața acestei instanțe, reclamanții din acțiunea principală au invocat incompatibilitatea articolului 10 considerentul 15 din Berufsordnung al asociației profesionale cu articolele 30 și 36 din tratat.

În aceste condiții, Verwaltungsgerichtshof Baden-Württemberg a suspendat judecata și a adresat Curții următoarea întrebare preliminară:

„Prevederile coroborate ale articolelor 36 și 30 din Tratatul CEE trebuie interpretate în sensul că se justifică prevederea dintr-un cod de conduită profesională prin care o asociație a farmaciștilor dintr-un land le interzice farmaciștilor din jurisdicția sa orice formă de publicitate în afara farmaciei, chiar și pentru produsele parafarmaceutice în temeiul articolului 25 din Apothekenbetriebsordnung ?”

6 Pentru o prezentare mai detaliată a faptelor din acțiunea principală, a derulării procedurii, precum și a observațiilor scrise prezentate Curții, se face trimitere la raportul de ședință. Aceste elemente din dosar sunt reluate în cele ce urmează numai în măsura în care sunt necesare pentru raționamentul Curții.

Cu privire la competența Curții

7 Asociația profesională, pârâtă din acțiunea principală, a afirmat că întrebarea adresată de instanța de trimitere este inadmisibilă, pe motiv că, în conformitate cu dreptul comunitar, Curtea nu este competentă să se pronunțe asupra validității unei prevederi naționale.

8 În această privință, trebuie subliniat faptul că nu Curtea trebuie să se pronunțe, în cadrul unei acțiuni introduse în temeiul articolului 177 din tratat, cu privire la compatibilitatea dintre normele de drept intern și dispozițiile de drept comunitar; cu toate acestea, Curtea are competența de a furniza instanței naționale toate elementele de interpretare relevante din dreptul comunitar care să-i permită acesteia să se pronunțe cu privire la compatibilitatea dintre normele în cauză și legislația comunitară.

9 Asociația profesională a susținut totodată că întrebarea preliminară reprezenta o simplă cerere de consultare asupra unei probleme ipotetice, din moment ce Verwaltungsgerichtshof Baden-Württemberg nu s-a pronunțat asupra necesității unei decizii preliminare pentru a pronunța o hotărâre.

10 Pe acest considerent, trebuie menționat că ordonanța de trimitere și dosarul primit la Curte nu conțin nici un element de natură să pună la îndoială caracterul real al acestui litigiu în acțiune sau constatarea de către instanța națională a necesității unei decizii preliminare pentru a-i permite să soluționeze litigiul respectiv.

11 Din considerentele precedente rezultă că este de competența Curții să răspundă la întrebarea adresată de Verwaltungsgerichtshof Baden-Württemberg

Cu privire la articolul 30 din tratat

12 Cu titlu preliminar, este necesară precizarea că, în conformitate cu articolul 30 din tratat, între statele membre sunt interzise restricțiile cantitative la import, precum și orice măsuri cu efect echivalent.

13 În această privință, asociația profesională a susținut, în primul rând, că norma deontologică în cauză nu poate fi calificată în fața instanței naționale drept „măsură” în sensul articolului 30 din tratat, pe motiv că asociațiile farmaciștilor nu au, în dreptul german, puterea de a stabili sancțiunea disciplinară a interdicției profesionale; aceasta nu poate fi dată decât de către autoritățile competente din landul respectiv.

14 Pe acest considerent, din ordonanța de trimitere reiese că, potrivit legislației germane, asociația profesională este un organism de drept public, cu personalitate juridică și supus controlului exercitat de către stat, iar apartenența este obligatorie pentru toți farmaciștii practicanți din landul Baden-Württemberg. De asemenea, asociația profesională stabilește normele deontologice aplicabile farmaciștilor și monitorizează respectarea de către membrii săi a obligațiilor lor profesionale. În ultimul rând, consiliile de disciplină profesională, care fac parte din asociație și ai căror membri sunt numiți de aceasta, le pot impune farmaciștilor care au încălcat normele deontologice sancțiuni disciplinare, cum ar fi amenzile, decăderea din calitatea de membru al organismelor asociației sau retragerea dreptului de a vota și de a fi ales în aceste organisme.

15 Curtea a stabilit anterior (a se vedea Hotărârea din 18 mai 1989, Royal Pharmaceutical Society of Great Britain, 266/87 și 267/87, Rec., p. 1295, considerentul 15) că măsurile adoptate de o organizație profesională căreia legislația națională i-a conferit atribuții de această natură sunt, în măsura în care pot să aducă atingere legăturilor comerciale dintre statele membre, „măsuri” în sensul articolului 30 din tratat.

16 Această constatare nu este pusă la îndoială în vreun fel de faptul că, spre deosebire de organizația profesională vizată în această hotărâre, asociația profesională care face obiectul cauzei din acțiunea principală nu este abilitată să le retragă membrilor săi autorizația de liberă practică a profesiei.

17 Asociația profesională a susținut în continuare că interdicția privind publicitatea care face obiectul cauzei puse în discuție în fața instanței naționale nu reprezintă o măsură cu efect echivalent unei restricții cantitative la import, în sensul articolului 30 din tratat, în măsura în care această normă deontologică nu poate să aducă atingere comerțului intracomunitar cu produse parafarmaceutice.

18. În această privință, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, reprezintă o măsură cu efect echivalent unei restricții cantitative orice măsură care poate împiedica, direct sau indirect, efectiv sau potențial comerțul intracomunitar (Hotărârea din 11 iulie 1974, Dassonville, 8/74, Rec., p. 837, considerentul 5).

19 O normă deontologică stabilită de o asociație profesională, care le interzice farmaciștilor să promoveze în afara farmaciei produsele farmaceutice, nu are ca obiect reglementarea schimburilor de mărfuri între statele membre. În plus, această interdicție nu influențează posibilitatea ca alți agenți economici în afară de farmaciști să promoveze aceste produse.

20 Este adevărat că o astfel de reglementare poate restrânge volumul vânzărilor și, prin urmare, volumul vânzărilor produselor parafarmaceutice care provin din alte state membre, în măsura în care aceasta îi privează pe farmaciștii vizați de o anumită formă de promovare a vânzărilor pentru aceste produse. Cu toate acestea, este necesar să se întrebe dacă această eventualitate este suficientă pentru a califica reglementarea în cauză drept o măsură cu efect echivalent unei restricții cantitative la import, în sensul articolului 30 din tratat.

21 În această privință, este necesar să se amintească faptul că nu poate aduce atingere în mod direct sau indirect, efectiv sau potențial, comerțului între statele membre, în sensul jurisprudenței Dassonville, citată anterior, aplicarea asupra produselor provenite din alte state membre a unor dispoziții naționale care limitează sau interzic anumite modalități de vânzare, cu condiția ca acestea să se aplice tuturor operatorilor în cauză care își exercită activitatea pe teritoriul național și cu condiția ca acestea să afecteze în același mod, în drept și în fapt, comercializarea produselor naționale și a celor provenite din alte state membre. Atunci când aceste condiții sunt îndeplinite, aplicarea reglementărilor de acest tip vânzării produselor provenite dintr-un alt stat membru și care îndeplinesc normele adoptate de către acest stat membru nu este de natură să împiedice accesul lor pe piață sau să le blocheze accesul mai mult decât l-ar bloca pe cel al produselor naționale. Prin urmare, aceste reglementări nu intră sub incidența domeniului de aplicare a articolului 30 din tratat (a se vedea Hotărârea din 24 noiembrie 1993, Keck și Mithouard, C-267/91 și C-268/91, Rec., p. I-6097, considerentele 16 și 17).

22 În cazul unei reglementări cum este cea în cauză, aceste condiții sunt îndeplinite în cazul aplicării unei norme deontologice stabilite de o asociație profesională dintr-un stat membru, care le interzice farmaciștilor din jurisdicția sa să promoveze în afara farmaciei produsele parafarmaceutice pe care sunt autorizați să le vândă.

23 În fapt, această reglementare, care se aplică, indiferent de originea produselor în cauză, tuturor farmaciștilor din jurisdicția asociației profesionale, nu aduce atingere comercializării produselor provenite din alte state membre într-un mod diferit de cel al produselor naționale.

24 În aceste condiții, este necesar să se răspundă întrebării adresate de către Verwaltungsgerichtshof Baden-Württemberg că articolul 30 din Tratatul CEE trebuie să fie interpretat în sensul că nu se aplică în cazul unei norme deontologice stabilite de asociația profesională a farmaciștilor dintr-un stat membru, care interzice promovarea produselor parafarmaceutice în afara farmaciei.

Cu privire la cheltuielile de judecată

25 Cheltuielile efectuate de guvernul italian și de Comisia Comunităților Europene, care au prezentat observații Curții, nu pot face obiectul unei rambursări. Întrucât procedura are, în raport cu părțile în acțiunea principală, un caracter incidental față de procedura din față

instanței naționale, este de competența acestei instanțe să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată.

Pentru aceste motive,

CURTEA,

pronunțându-se cu privire la întrebarea care i-a fost adresată de Verwaltungsgerichtshof Baden-Württemberg prin Ordonanța din 14 mai 1992, declară:

Articolul 30 din Tratatul CEE trebuie să fie interpretat în sensul că nu se aplică în cazul unei norme deontologice stabilite de asociația profesională a farmaciștilor dintr-un stat membru, care interzice promovarea în afara farmaciei a produselor parafarmaceutice

Due	Mancini	Moitinho de Almeida	Díez de Velasco	
Edward	Kakouris	Joliet	Schockweiler	
Rodríguez Iglesias	Grévisse	Zuleeg	Kapteyn	Murray

Pronunțată în ședință publică la Luxemburg, 15 decembrie 1993.

Grefier
J.-G. Giraud

Președinte
O. Due